

Sema Yücetaş – NMT Paydaş İlişkileri Yöneticisi

Plastik Tüketimine Dur de!

Hızla artan tek kullanımlık plastik ürünlerin üretimi ve tüketimi, bizlerin bunlarla başa çıkma yeteneğimizin ve yeterli bilincimizin olmaması sebebiyle en acil çevresel sorunlardan biri haline geldi.

Plastik kirliliği en çok, çöp toplama ve geri dönüşüm sistemlerinin yetersiz olduğu veya var olmadığı gelişmekte olan Asya ve Afrika ülkelerinde görülmektedir. Plastik çöplerin yaygınlaşması sebebiyle gelişmekte olan pek çok ülkede plastik poşetler, su borularını tıkayarak sellere neden olmakta ya da hayvanların gıdasına karışmaktadır.

Covid 19 salgını sebebiyle maske ve eldivenlere yönelik talep, paket yemek servis kapları, pet şişede içecekler ve internetten yapılan satışlar için plastik ambalajlar gibi kullan-at ürünlerin satışında büyük artış gözlenmektedir.

Dünya çapında üretilen plastiklerin %40'ı tek kullanımlık paketlenme için kullanılmakta dolayısıyla ambalajlı bir ürünün kullanım süresi kısaldığı gibi hızlı bir şekilde çöpe gitmektedir.

Çöpe giden plastikler üç şekilde bertaraf edilmektedir:

- Çöp sahaları,
- Çöp yakma (en kötü etkiye sahip)
- Geri dönüşüm

WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) tarafından plastik atıklar konusunda hazırlanan bir raporda Akdeniz'in bir "plastik denizi" olma riski ile karşı karşıya kaldığı vurgulandı. Maalesef Akdeniz'deki atıkların %95'ini plastik maddeler oluşturuyor. 134 tür deniz canlısı plastik atıkları yiyor. Aynı raporda büyük plastik atıkların fok ve deniz kaplumbağası gibi büyük canlıları yaraladığı veya boğduğu belirtiliyor. Hayvanlara en çok zarar veren plastik atıkların %65'ini ise denize bırakılan misinalar oluşturmaktadır.

Akdeniz'e en çok plastik atık ise Türkiye'den atılıyor (günde 144 ton). Daha sonra İspanya (126 ton), İtalya (90 ton), Mısır (77 ton) ve Fransa (66 ton) geliyor. Akdeniz kıyılarını ziyaret eden turistler ise atıkların her yıl %40 artmasına neden oluyor.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Guterres okyanuslarla ilgili ilk BM konferansının açılışını yaparken, okyanusların "hiç olmadığı kadar tehlike altında" olduğu uyarısında bulundu. Yayınlanan BM raporuna göre 2050 yılında, okyanuslardaki tüm canlılardan daha fazla plastik atık olacağı düşünülmektedir.

Karada biriken plastik atıklar, insanlar da dahil olmak üzere, bütün canlıların sağlığını tehdit ediyor. Tüm bunlara ilaveten, yoğun miktarlarda plastik üretimi ve tüketimi iklim değişikliğinin de en önemli tetikleyicilerinden biri. Plastik kaynaklı sera gazı salınımının atmosferde aşırı birikiminin dünyaya verdiği hasarın boyutları oldukça büyük. Dolayısıyla plastik kirliliğinin neden olduğu çevresel zararların önüne geçebilmek için önlem almak şart.

Torba, sigara izmariti, balon, şişe, şişe kapağı veya pipet gibi büyük parçalardan oluşan atıklar plastik kirliliğinin gözle görünen kısmını oluşturuyor. Şimdi bir sigara izmaritinin neler yapabileceğine bakalım;

Bir sigara izmariti;

- 500 lt suyu kirletebilir,
- Filtresi plastikten yapıldığı için çürümesi 500 yıl kadar sürebilir,
- Deniz canlısının ölümüne sebebiyet verebilir.

Greenpeace Akdeniz'in Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve İngiltere Ulusal İstatistik Dairesi'nden toplanan veriler oldukça dikkat çekici:

- Türkiye, 2020 yılında Avrupa Birliği ülkeleri ve İngiltere'den toplam **659,960 ton** plastik atık ithal etti.
- 2019 yılında Avrupa'dan Türkiye'ye gelen plastik atık miktarı 582,296 tondur. 1 yılda plastik atık ithalatı **yüzde 13 arttı**.
- Türkiye 2020 yılında da **Avrupa'dan en çok plastik atık alan ülke** oldu. Türkiye Avrupa plastik atık ihracatının yüzde %28'ini karşıladı.
- Plastik atık ithalatı son 16 yılda (2004'ten bu yana) ise **196 kat arttı**.
- Türkiye'ye 2020 yılında **en çok plastik atık gönderen ilk beş ülke**: İngiltere (209,642), Belçika (137,071), Almanya (136,083), Hollanda (49,496), Slovenya (24,884)

2019 yılında 31 şirketle birlikte Coca Cola plastik verilerini ilk kez yayımladı. Örneğin sadece Coca Cola'nın yılda ürettiği yıllık tek kullanımlık şişelerle Ay'a 31 kez gidip gelinebilir; bu dakikada 167.000 şişenin üretimi anlamına geliyor. (Greenpeace Plastic Atlas, 2019, Sf. 13.) Bir de iyi örnek verelim; 90 bini aşkın çalışanı olan Koç Topluluğu kuruluşlarında küresel plastik kullanımı sorununun çözümü için tek kullanımlık plastik tüketimine son verileceği taahhüt etti.

Peki biz neler yapabiliriz?

Bu sorun ancak tüm paydaşların el ele vermesi ve ortak bir çalışma içine girmesiyle çözülebilir. Şirketlerin plastik kirliliğini azaltmak için atması gereken adımlar var. Halen %30 olan plastik atık geri dönüşüm ve yeniden kullanım oranının 2030'a kadar %100'e çıkarılması öncelikli hedef olarak ortaya çıkıyor. Ayrıca 2025'e kadar tek kullanımlık plastik poşetlerin ve ürünlere eklenen mikroplastiklerin yasaklanması da çok önemli bir adım oluşturacak.

Endüstriye düşen görevlerin başında geri dönüştürülebilir alternatifleri üretebilmek için yenilikçi teknolojilere yatırım yapılması, plastiklerden uzaklaşılması ve yenilenebilir kaynaklardan elde edilen hammaddelerin kullanılması geliyor.

Endüstri kuruluşlarına geri dönüştürülmüş malzemeleri ve plastiğe alternatif olan malzemeleri kullanabilmek için üretim süreçlerinde ve tedarik zincirlerinde kullanılan altyapıların yeniden tasarlanması, yıkama süreçleri sonucunda mikroplastiklerin ortaya çıkmaması, kurumsal seviyede sıfır atık politikasının benimsenmesi ve bütün gereksiz küçük plastik ürün ve

ambalajlardan başlayarak plastik kullanımının azaltılması da çözüm açısından hayati adımlar oluşturuyor.

Bireylerin bazında ise;

- Tek kullanımlık ürünlerden kaçınılması ve gıda ürünlerini muhafaza etmek için plastik kullanmamaları,
- Ambalajlanmamış ürünler satın alması,
- Yaşadığı kent veya mahalledeki atık ve geri dönüşüm uygulamalarına dikkat etmesi,
- Pet şişe yerine matara kullanmayı tercih etmesi,
- Bez torba/çanta taşımaya özen göstermesi,
- Kullan-at ürünler yerine cam ve metal ürünleri tercih etmesi büyük bir adım olacaktır.

NMT, daha temiz bir dünyanın ancak çabalarımızla mümkün olabileceği inancıyla, atıkların çevre kirliliğine ve iklim değişikliğine olan etkisine yönelik toplum bilincinin artırılması, diğer şirketleri ve paydaşlarını harekete geçirmek amacıyla çalışanları ile etkinlikler düzenlemekte, Sosyal Medya üzerinden de çevre sorunlarına dikkate çekmek amacıyla gönderiler paylaşmaktadır. WWF Türkiye ve Green Heroes Türkiye ile çeşitli etkinliklerde yer almıştır. WWF Türkiye'nin Doğa Öncüleri Projesi kapsamında eğitim alan 35 çocuğun bursiyeri olmuştur. Çocuklar bu program kapsamında 'Yaban Hayatı Korucuları', 'Su Melekleri', 'Plastik Avcıları' ve 'Gıda Savaşçıları' topluluklarında, sistem kurdukları, yenilikçi ve dönüştürücü projeler üretiyorlar. Programın amacı ise doğa koruma bilinci gelişmiş, sorunları çözebileceğine dair içindeki gücü bulan yeni nesiller yetiştirmek.

Sadece insan yaşamı için değil, tüm varlıklar ve içinde yaşadığımız gezegen için de hayati öneme sahip bu alışkanlıkları kazanmak için ufak bir çaba yeterli.

Not: NMT Danışmanlık ve Eğitim Merkezi, Climate Volunteers – İklim Gönüllüsü ve WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) Gönüllüsüdür. Sektöründe bir ilki gerçekleştirerek Karbon ayak izini bertaraf etmiştir. BM Global Compact, BM Ceo Watermandate üyesidir.